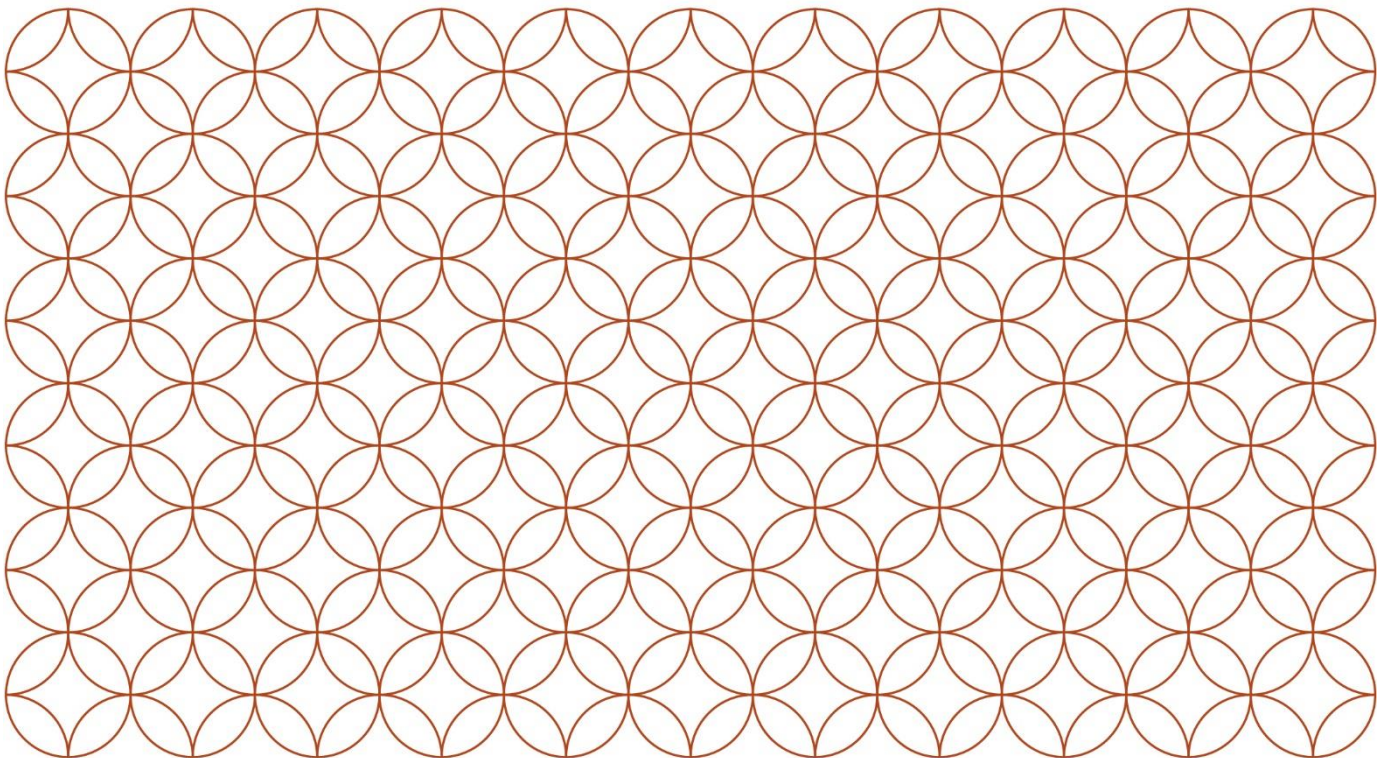

REDOVISNING AV
REGERINGSUPPDRAG

Delredovisning av försöksverksamheten med branschskolor

läsåret 2021/2022

Skolverket

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

Dokumentdatum: 2022-10-20

Diarienummer: 2022:2428

Skolverket, Stockholm 2022

Sammanfattning

I denna delredovisning redogörs för det fjärde årets omfattning och vunna erfarenheter av försöksverksamheten med branschskolor, som pågår under tiden 1 juli 2018 – 30 juni 2023, det vill säga läsåret 2021/2022. Redovisningen bygger på uppgifter från deltagande branschskolor och uppgifter som huvudmän har lämnat till Skolverket i samband med att de uppburit statsbidrag för att anlita dem. Redovisningen återkopplar också till den utvärdering av försöksverksamhetens tre första läsår som Skolverket redovisade i december 2021¹.

Försöksverksamheten som omfattar nio branschskolor syftar till att stärka den nationella kompetensförsörjningen inom yrkesområden där arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens överstiger arbetskraftsutbudet. Statsbidraget som ska stödja försöksverksamheten är i likhet med föregående år kraftigt underutnyttjat. Branschskolorna samlar fortfarande få elever i förhållande till statsbidragets anslag och eleverna har en ojämn spridning över de olika branschskoleutbildningarna. Liksom tidigare år handlar det i stor utsträckning om elever på gymnasiala lärlingsutbildningar, och utbildningarna omfattar få kvinnor och ännu färre vuxenstuderande. Samtidigt visade Skolverkets utvärdering av de tre första läsåren att branschskoleutbildningarna har medfört ett ökat utbud av yrkesutbildning för elever på olika platser i landet.

En allmän erfarenhet från branschskolorna sedan starten av försöksverksamheten, är att det är svårt att nå potentiella huvudmän och att få dessa att se mervärdet av att låta elever ta del av branschskolornas utbildningar. Branschskolorna hävdar att statsbidragsförordningen (2017:623) skulle behöva ändras i vissa delar för att avsett resultat ska kunna uppnås, det vill säga att betydligt fler elever genomför del av sin utbildning på en branschskola.² Det finns ett starkt intresse från såväl branschen som från aktuella branschskolor att säkra en fortsättning av branschskoleutbildningarna efter försöksverksamhetens slut.

I likhet med föregående år föreslås ändringar som:

- Att ta bort statsbidragets begränsning om maximalt fem elever per huvudman och yrkesområde.
- Att höja maxbeloppet (50 000 kr) i statsbidraget.

Dessutom lämnar Skolverket följande förslag:

- Att det ska vara möjligt att få ersättning för elevers besök på branschskola, studievägledning och organisering av utbildningen.

¹ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor. En utvärdering av de tre första läsåren*

² Synpunkter på statsbidraget samlas också in från de huvudmän som anlitar branschskolor inom försöksverksamheten i den utvärdering som Skolverket ska redovisa senast den 1 december 2021.

Innehåll

Redovisning av försöksverksamheten med branschskolor	1
Sammanfattning	3
Innehåll	5
1. Bakgrund	6
2. Branschskolorna	7
2.1 Skolverkets aktuella branschskolor	7
3. Statsbidraget	8
4. Skolverkets insatser	9
4.1 Nätverksträffar	9
4.2 Skolverkets verksamhetsbesök.....	10
5. Branschskolornas erfarenheter	11
5.1 Branschskolorna upplever ett svagt intresse för branschskoleutbildning hos huvudmannen	12
5.2 En utmaning i att samordna utbildning mellan olika huvudmän och branschskolor	12
5.3 Lydelsen i förordningen om maximalt fem elever upplevs som begränsande.....	13
5.4 Branschernas engagemang är centralt.....	13
6. Huvudmännens erfarenheter	14
7. Skolverkets utvärdering av försöksverksamheten	14
8. Skolverkets slutsatser och förslag	15
Referenser	19
Bilaga 1 – tabeller och diagram från redovisningen	20
Tabell 1. Utfallet av huvudmän och elever per branschskola för läsåret 2021/2022	20
Diagram 1. nedan visar hur många elever som varit en viss tid på branschskola.....	24
Diagram 2. nedan visar antal elever per årskurs i gymnasieskolan respektive vuxenutbildningen.....	25

1. Bakgrund

Försöksverksamheten med branschskolor samt statsbidraget till vissa huvudmän pågår under tiden 1 juli 2018 – 30 juni 2023 och regleras av förordningen (2017:623) om försöksverksamhet med branschskolor och statsbidrag till vissa huvudmän. Enligt förordningen ska Skolverket varje år redovisa till Regeringskansliet omfattningen och vunna erfarenheter av försöksverksamheten. Redovisningen av regeringsuppdraget ska lämnas in senast den 1 december varje år och lämnades för första gången 2019³. I regleringsbrevet i juni 2018 kom ett tillägg om ett uppdrag att Skolverket skulle utvärdera försöksverksamheten med branschskolor, bland annat i vilken utsträckning som dessa hade bidragit till att tillgång till yrkesutbildning inom små yrkesområden som efterfrågas på arbetsmarknaden förbättras. Denna utvärdering redovisades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) den 1 december 2021.

Statsbidrag till vissa huvudmän regleras i 6 § förordningen (2017:623) om försöksverksamhet med branschskolor och statsbidrag till vissa huvudmän. Den totala budgeten för kalenderåren 2021 och 2022 var 69 000 000 kronor.

Försöksverksamheten omfattar idag nio branschskolor som Skolverket har utsett. Den innebär att huvudmän för utbildning på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning, med bibehållet huvudmannaskap, får sluta avtal med en branschskola. Huvudmannen anlitar då branschskolan för att ge sina elever utbildning på entreprenad, för vilket huvudmännen kan söka det ovan nämnda statsbidraget

Sedan försöksverksamheten startade har Skolverket bjudit in de deltagande branschskolorna till en eller flera nätverksträffar varje år. Under hösten 2021 och våren 2022 har de tidigare fysiska träffarna på grund av covid-19 och rådande omständigheter genomförts digitalt. Syftet har varit att branschskolorna ska få utbyta erfarenheter med varandra men också att Skolverket ska följa upp branschskolornas utmaningar och framgångar, ge aktuell information och vid behov och önskan erbjuda dialog och stödmaterial. Under läsåret⁴ har Skolverket bjudit in till två nätverksträffar med branschskolorna. De viktigaste lärdomarna vi identifierade från dessa nätverksträffar utvecklas under stycket 4.1 ”nätverksträffar”.

Skolverkets planerade verksamhetsbesök på branschskolorna under hösten 2021 och våren 2022 har ställts in på grund av covid-19 och istället ersatts av de digitala nätverksträffarna. Syftet har varit att i dialog med skolledningen diskutera branschskolornas erfarenheter och utmaningar. Hösten 2022 planeras fysiska verksamhetsbesök att genomföras.

³ Skolverket (2019). *Redovisning av försöksverksamheten med branschskolor läsåret 2018/2019*

⁴ 2021/2022

2. Branschskolorna

Branschskolorna erbjuder utbildning inom yrkesområden som få elever studerar till på gymnasial nivå, och där arbetsmarknadens efterfrågan är större än tillgången på rätt kompetens.

2.1 Skolverkets aktuella branschskolor

Skolverket beslutade i januari 2018 vilka av de skolor som ansökt om att bli branschskola som skulle få delta i försöksverksamheten. Två skolor valde att avbryta sin medverkan under läsåret 2019/2020 och ersattes av andra branschskolor. Under hösten 2020 stod det klart för Skolverket att ytterligare en skola inte längre såg sig som deltagande branschskola inom försöksverksamheten. Detta yrkesområde (Bageri, chark och sjöintendentur) har inte ersatts inom försöksverksamheten.⁵

Aktuella branschskolor och deras erbjudna yrkesområden:

- Curt Nicolin Gymnasiet AB, Finspång.
Yrkesområde: Produkt, maskinteknik, produktionsteknik, design- och produktutveckling.
- Falu kommun, Falun.
Yrkesområde: Karosseri och lackering.
- Göteborgs Tekniska College GTC, Göteborg.
Yrkesområde: Driftsäkerhet och underhåll.
- Hvilan Utbildning AB, Åstorp.
Yrkesområde: Trädgård.
- Plåt & Ventbyrån, Katrineholm.
Yrkesområde: Plåtslageri.

^{5 5} För utförlig beskrivning av urvalet se; Skolverket (2019). *Redovisning av försöksverksamheten med branschskolor läsåret 2019/2020*

- Skellefteå kommun, Skellefteå.
Yrkesområde: Skogsmaskinförare.

- Stiftelsen Installatörernas Utbildningscentrum, Katrineholm.
Yrkesområde: Kylmontör och ventilationstekniker.

- Utbildningsförvaltningen Göteborgs stad, Göteborg.
Yrkesområde: Golvläggning.

- Åsbro kursgård AB, Knottebo.
Yrkesområde: Distributionselektriker.

3. Statsbidraget

Den totala budgeten för kalenderåren 2021 och 2022 var 69 000 000 kronor. Anslaget för kalenderåret 2021 var 40 000 000 kronor och för kalenderåret 2022 var anslaget 29 000 000 kronor. Vid ansökan beviljades totalt 7 858 573 kronor till 46 huvudmän. Av de 46 var fyra (4) enskilda huvudmän och övriga var kommuner och kommunalförbund. Vilka de är framgår av bilaga 1. Samtliga huvudmän förutom fem (5) ansökte om maxbeloppet för varje elev.

Senare vid redovisningen av statsbidraget 2021/2022 framkom att medlen använts av 43 huvudmän för totalt 141 elever. Det innebär en minskning med tre huvudmän och en minskning på 7 elever från föregående läsår. Av beviljat och utbetalt belopp 2022 hade 17,3 % av medlen inte nyttjats och återbetalades därför till Skolverket. Totalt nyttjat bidrag för 2022 uppgår därmed till 6 495 701 kronor. Sökt medelbelopp per huvudman (det totala beloppet/antalet huvudmän) uppgick samma år till cirka 170 839 kronor. Bidraget har till största del använts för ersättning till branschskolan. Övriga kostnader som bidraget använts till är logi, resor, ersättning för mat och utbildningsmaterial. Endast sex av branschskolorna har mottagit elever i sin verksamhet under läsåret 2021/2022.

De sex branschskolor som tog emot elever med statsbidrag under läsåret 2021/2022 var;

- Falu kommun (Karosseri och lackering)

- Elteknikbranschens Utbildnings- och utvecklingscenter INSU (Distributionselektriker)
- Plåt & Ventbyrån (Plåtslageri)
- Curt Nicolin Gymnasiet AB (Produktionsteknik)
- Stiftelsen Installatörernas Utbildningscentrum (Kylmontör och ventilationstekniker)
- Utbildningsförvaltningen Göteborgs Stad (Golvläggning)

Åtta av totalt 43 beviljade huvudmän skickade sina elever till fler än en branschskola under läsåret 2021/2022, föregående läsår 2020/2021, var det sju huvudmän av totalt 46. 65 elever (46 %), av det totala elevantalet på 141 stycken, utbildades inom plåtslageri vid Plåt och Ventbyrån. Falu kommun mottog 24 % av eleverna inom karosseri och lackering medan de fyra andra huvudmännen utbildade de övriga eleverna som motsvarar 30 %.

Endast två av de 141 eleverna som under läsåret 2021/2022 genomfört del av sin utbildning på en branschskola har studerat inom komvux och resterande elever har studerat inom gymnasieskolan. Föregående läsår 2020/2021 var tre av totalt 148 elever vuxenstuderande. 28 huvudmän fördelat på 104 elever har uppgett en studiekod som visar på att eleverna är lärlingar i gymnasieskolan. Vidare är det ingen huvudman som har angett elever inskrivna på ett introduktionsprogram

Utbildningen på branschskolan har omfattat sex veckor för mer än hälften av eleverna. För åtta elever utgjorde utbildningen minst 12 veckor

Tabeller från statsbidragets redovisning finns i bilaga 1.

4. Skolverkets insatser

Under hösten 2021 och våren 2022 har såväl nätverksträffar som verksamhetsbesök på grund av covid-19 genomförts digitalt.

4.1 Nätverksträffar

Sedan försöksverksamheten startade 2018 har Skolverket bjudit in de deltagande skolorna till två nätverksträffar per år. Syftet är att branschskolorna ska få byta erfarenheter med varandra men också att Skolverket ska kunna följa upp branschskolornas utmaningar och framgångar. Ytterligare syften med träffarna är att Skolverket ska kunna ge branschskolorna aktuell information och erbjuda dialogmöjlighet eller efterfrågat stöd/stödmaterial.

Under hösten 2021 och våren 2022 har de tidigare fysiska träffarna på grund av covid-19 och därmed rådande omständigheter genomförts digitalt. Träffarna har inletts med en lägesbeskrivning från respektive skola och följts av ett

erfarenhetsutbyte. Samtalen på träffarna har framför allt kretsat kring huruvida informationen om branschskolan har nått berörda huvudmän eller inte och hur undervisningen har organiserats på branschskolan respektive på hemskolan. En allmän erfarenhet som kvarstår sedan starten, är att det är svårt att nå potentiella huvudmän och att få dessa att se mervärdet av att låta elever ta del av branschskolans utbildning. Det finns också fortfarande en osäkerhet kring hur känt det är bland skolhuvudmän om möjligheten att söka statsbidrag för elever att gå en del av utbildningen på en branschskola. Ett annat dilemma som togs upp på nätverksträffarna var osäkerheten kring statsbidrag för läsåret 2023/2024 samt att elever som antas hösten 2022 endast har bidrag säkrat under första läsåret.

Under nätverksträffen våren 2022 presenterades även Skolverkets utvärdering av försöksverksamhetens tre första läsår, *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren*, vilket kortfattat återges i kapitel 5.

Under hösten 2022 och våren 2023 kommer Skolverket att stimulera och stödja det fortsatta arbetet med försöksverksamheten genom att anordna nätverksträffar med erfarenhetsutbyte för de deltagande branschskolorna. Samtliga branschskolor kommer även att bjudas in till enskilda digitala samtal med syfte att fånga upp lärdomar och lärande exempel samt inspel om aktuellt och relevant innehåll till de planerade nätverksträffarna

4.2 Skolverkets verksamhetsbesök

Under 2020/2021 samt våren 2022 har på grund av covid-19 Skolverkets, som beskrivits ovan, verksamhetsbesök inte genomförts som planerat. I stället för fysiska besök har digitala möten genomförts. Syftet med mötena är att få en övergripande förståelse för verksamheten och få tillfälle att med skolledningen diskutera framgångsfaktorer och utmaningar vad gäller bland annat organisation, rekrytering av elever, överenskommelser med huvudmän, schemaläggning och utbildningens innehåll. Under hösten 2022 ska två verksamhetsbesök genomföras på två branschskolor i Katrineholm.

Samtliga branschskolor kommer dessutom under hösten 2022 att bjudas in till enskilda digitala samtal.

Exempel på branschskolornas framförda utmaningar:

- De ekonomiska förutsättningarna
- Begränsningar i förordningen om statsbidrag
- Krav på sex veckors utbildning på branschskolan
- Försöksverksamhet innebär ett kortsiktigt samarbete, vilket kan medföra att vissa huvudmän inte bedömer det vara lönt att lägga tid och resurser på att ansöka för sina elever
- Samordning av elevernas schema – på branschskolan och hemskolan
- Att dimensionera och säkerställa kapacitet att ta emot elever

Exempel på framförda framgångsfaktorer:

- Att ha ett aktivt stöd från en branschorganisation eller en stor arbetsgivare
- Att lära av goda exempel från andra skolor i försöksverksamheten, exempelvis vid Skolverkets nätverksträffar
- Att anlita extern marknadsföringsbyrå
- Att utnyttja befintliga och skapa nya nätverk för kontaktskapande
- Att erbjuda hemskolan flexibla lösningar och anpassning av utbildningen som kan fungera med hemskolans planering
- Att skraddarsy utbildningspaket för regionalt yrkesvux

5. Branschskolornas erfarenheter

Under nätverksträffarna, digitala möten och genom löpande dialog med branschskolorna har Skolverket samlat in synpunkter och erfarenheter av försöksverksamheten.

Branschskolorna hävdar, precis som föregående år, att begränsningen på fem elever per huvudman och yrkesområde enligt förordningen (2017:623) är ett hinder.

Osäkerheten över hur man ska dimensionera utbildningen och säkerställa kapacitet för de elever som önskar genomföra del av sin utbildning på branschskolan, har inneburit att branschskolorna fått tacka nej till elever.

I Skolverkets utvärdering av försöksverksamhetens tre första läsår konstateras å ena sidan att branschskolorna inte uppnått maximal mottagningskapacitet och att branschskoleleverna under varje läsår har varit betydligt färre än vad de anslagna statsbidragsbeloppen hade kunnat finansiera. Å andra sidan konstateras också att försöksverksamheten uppvisar flera positiva aspekter inom ramen för sin begränsade omfattning, som ligger väl i linje med dess intentioner.⁶ Den uppges inte minst ha medfört ett ökat utbud av yrkesutbildning inom berörda bristyrkesområden. Anlitande huvudmän har exempelvis kunnat erbjuda programinriktningar som de annars inte haft möjlighet till. Vidare har ingen huvudman angett sig känna till några alternativa utbildningsanordnare för motsvarande utbildningar än de branschskolor som de anlitat.⁷ Detta stöds även av de erfarenheter skolorna muntligen framhållit på de nätverksträffar Skolverket har arrangerat. Några branschskolor menar att de har ökat sitt intag av elever.

⁶ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren.*

⁷ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren.*

5.1 Branschskolorna upplever ett svagt intresse för branschskoleutbildning hos huvudmannen

En allmän erfarenhet från branschskolornas sida är att det är fortsatt svårt att nå potentiella huvudmän. Att söktrycket har varit lågt skulle kunna bero på att utbildningen på branschskolan i vissa fall sker på bekostnad av utbildning i hemkommunen. Om ersättningen till branschskolan överskrider maxbeloppet som kan beviljas per elev i statsbidrag, innebär det en förlust för avsändande huvudman. Detta eftersom pengar då måste tas från den ordinarie skolpengen, medan de fasta kostnaderna på hemskolan inte minskar för att en elev, eller några elever, genomför del av sin utbildning på annan ort.

Vid nätverksträffarna har det också framkommit att branschskolorna bedömer att statsbidraget per elev är för lågt, vilket begränsar huvudmännens intresse att låta elever delta i verksamheten.

5.2 En utmaning i att samordna utbildning mellan olika huvudmän och branschskolor

Av såväl genomförda nätverksträffar som Skolverkets uppföljning av statsbidraget framgår att få elever från vuxenutbildningen har studerat vid branschskolorna under försöksverksamhetens fyra första läsår. En möjlig orsak skulle kunna tänkas vara att huvudmän i okänd utsträckning inte har uppfattat att även elever inom vuxenutbildningen omfattas av statsbidraget.

Under nätverksträffarna har branschskolorna diskuterat hur hemskolans och branschskolans årsplanering skulle kunna samordnas för att främja ett ökat antal vuxenstuderande i branschskoleutbildning. Det är exempelvis skillnad om en elev läser inom gymnasieskolan och är knuten till läsårsundervisning, medan en elev inom vuxenutbildningen teoretiskt sett kan göra en del av utbildningen på branschskola vid vilken tidpunkt på året som helst.

Skolverket har haft intentionen att lyfta lärande exempel kopplade till vuxenutbildning, men efter Skolverkets genomförda kartläggning med huvudmän är det tydligt att, sådana exempel inte finns att tillgå i nuläget. Delvis på grund av för få faktiska fall men även personalbyten hos huvudmännen. Kartläggningen genomfördes under våren 2022 i form av telefonkontakt med de huvudmän som hade haft vuxenstuderande på branschskolor under försöksverksamhetens tre första år.

Vidare har branschskolorna diskuterat huruvida ett boende på orten finns att tillgå för elever och hur det påverkar möjligheten för huvudmän att skicka elever till utbildningen. Branschskolorna har på nätverksträffar dock meddelat att de har lyckats bra med att lösa detta.

5.3 Lydelsen i förordningen om maximalt fem elever upplevs som begränsande

Det har vid våra nätverksträffar med branschskolorna under 2021/2022, och även från huvudmän som anlitade någon branschskola under tidigare läsår, framförts att lydelsen i förordningen till fem elever per huvudman och yrkesområde inskränker huvudmännens incitament att skicka elever till branschskolorna.⁸ Skrivningen betraktas därmed som ett hinder för att statsbidraget ska kunna nyttjas i större utsträckning än i nuläget.

Det anses också vara problematiskt att så få elever från varje huvudman kan ta del av försöksverksamheten. Om en huvudman exempelvis väljer att skicka samma elever till branschskola under två läsår så kan ingen annan elev från hemskolan ta del av branschskolans utbildning. I praktiken resulterar detta i att huvudmannen endast kan skicka elever från varannan årskull till samma branschskola.

Om nuvarande begränsning i förordningen om "högst fem elever per yrkesområde och högst två läsår för varje elev" per anlitande huvudman⁹ tas bort, rekommenderar Skolverkets tidigare utvärdering ändå någon form av fortsatt reglering för att främja den geografiska spridningen av branschskoleelever över landet, i händelse av högre söktryck än lediga platser på en branschskoleutbildning.

5.4 Branschernas engagemang är centralt

Flera branschskolor har arbetat aktivt med marknadsföring för att nå huvudmän, men anser generellt att branscherna behöver engagera sig mer i marknadsföringen av branschskolorna för att nå ut till presumtiva elever. De skolor som bedömer sig ha lyckats allra bäst med elevrekryteringen uppger att de har ett väl uppbyggt samarbete med sin bransch. Branschskolorna är överens om att branschernas medverkan är central eftersom försöksverksamheten handlar om att utbilda framtida arbetskraft inom bristyrken där efterfrågan på kompetens är stor. Branschskolorna upplever dock att branschernas stöd och intresse för försöksverksamheten varierar.

⁸ Denna uppgift är hämtad från fritextsvar i en enkätundersökning bland de huvudmän som anlitade en branschskola med hjälp av statsbidraget under läsåret 2018/19 inom ramen för Skolverkets utvärdering av försöksverksamheten. Av fritextsvaren framgår att vissa huvudmän betraktar begränsningen som ett problem medan andra inte gör det.

⁹ Förordning (2017:623) om försöksverksamhet med branschskolor och statsbidrag till vissa huvudmän

6. Huvudmännens erfarenheter

Skolverket har i samband med uppföljning av statsbidraget haft kontakt med anlitande huvudmän avseende deras erfarenheter från försöksverksamheten med branschskolor. I redovisningen av statsbidraget har många huvudmän kommenterat att statsbidraget inte täcker de faktiska utgifterna huvudmännen har i samband med utbildning vid branschskola.

Skolverket har genomfört enkätundersökningar bland samtliga huvudmän som anlitade branschskolor med hjälp av statsbidraget under läsåren 2018/2019 och 2020/2021 inom ramen för utvärderingen av försöksverksamhetens tre första läsår. Enkäterna syftade bland annat till att belysa varför huvudmännen har valt att anlita dessa branschskolor och om anlitandet har möjliggjort för dem att erbjuda yrkesutbildning (till exempel programinriktningar) som de annars inte hade kunnat erbjuda, huvudmännens synpunkter på statsbidraget samt deras erfarenheter kring hur väl samarbetet och samordningen med branschskolan har fungerat i olika aspekter.¹⁰ Se mer om utvärderingen nedan.

7. Skolverkets utvärdering av försöksverksamheten

Skolverkets utvärdering av försöksverksamheten redovisades i december 2021. Denna rapport omfattade uppgifter och iakttagelser från försöksverksamhetens tre inledande läsår, det vill säga läsåren 2018/2019, 2019/2020 och 2020/2021. Utöver att inkludera de uppgifter om omfattning och vunna erfarenheter som redovisas i Skolverkets årliga redovisningar, ingick även uppgifter från enkätundersökningar bland branschskolor och anlitande huvudmän samt ett mindre antal intervjuer, varav några med branschskoleelever.

Utifrån utvärderingen kunde Skolverket konstatera att antalet branschskolelever i försöksverksamheten har varit betydligt lägre än vad regeringen förväntat. Eleverna har dessutom haft en ojämn spridning över försöksverksamhetens olika yrkesområden. Samtidigt har branschskoleutbildningarna medfört ett ökat utbud av yrkesutbildning för elever på olika platser i landet, enligt de huvudmän som har anlitat branschskolor.

Huvudmännen bedömde också att branschskoleutbildningarna är värdefulla och av god kvalitet för berörda elever. Skolverkets övergripande bedömning är fortfarande

¹⁰ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren*

att försöksverksamheten, om än i begränsad utsträckning, har bidragit till att stärka den nationella kompetensförsörjningen inom små yrkesområden.¹¹

Den empiri som samlades in inom utvärderingen visar vidare att statsbidraget anses som betydelsefullt av såväl många branschskolor som många anlitande huvudmän.¹² Statsbidragets betydelse för huvudmäns anlitande av branschskolorna har också under de gångna åren lyfts på olika nätverksträffar för de deltagande branschskolorna. Det finns dock en osäkerhet, som inte minst har lyfts under de nätverksträffar som Skolverket har ordnat för branschskolorna, kring huvudmäns kännedom om möjligheten att anlita branschskolorna inom försöksverksamheten med hjälp av statsbidraget. Utvärderingen belyste inte denna fråga i vidare bemärkelse eftersom det hade krävt en alltför omfattande empiriinsamling i relation till försökets storlek, men kunde konstatera att Skolverkets webbplats och anlitade branschskolor har utgjort vanliga informationskällor bland de *anlitande* huvudmännen.

De branschskoleelever som intervjuades inom utvärderingen upplever att de på flera vis har fått en bra yrkesutbildning på branschskolan, bland annat som värdefullt komplement till deras arbetsplatsförlagda lärande (apl), men framförde också att branschskoleelever kan hamna i kläm om inte hemskolan och branschskolan lyckas samordna den sammantagna undervisningen.

I Skolverkets utvärdering av försöksverksamheten (2021) konstaterar myndigheten att en klar majoritet på 130 elever av försöksverksamhetens branschskoleelever är män på gymnasiala lärlingsutbildningar. Endast 17 av eleverna är kvinnor (12 %).¹³ I detta sammanhang kan nämnas att Skolverkets förslag är att elevinformationen skulle kunna göras mera målgruppsanpassad och främja ett ökat elevintresse framför allt för kvinnor.¹⁴ Många av de intervjuade eleverna föreslår att skolan och branscherna, till exempel på gymnasie- och branschmässor, tydligare visar att branschskoleutbildningar och de yrken som de leder till, passar för både kvinnor och män. I detta sammanhang kan exempelvis kvinnliga branschskolelärare och branschskoleelever vara viktiga förebilder för intresserade kvinnor.

8. Skolverkets slutsatser och förslag

De branschskolor som ännu inte kommit i gång med försöksverksamheten, eller inte mottagit några elever, under läsåret 2021/2022 har uppgett skäl som

¹¹ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren*

¹² Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren*

¹³ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren*.

¹⁴ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren*

rektorsbyte, svårigheter med att nå ut till huvudmän och att få dem intresserade av att anlita branschskolor samt utmaningen för branschskolorna att på kort sikt organisera utbildningen.

Både huvudmän och branschskolor hävdar fortfarande att statsbidraget inte täcker kostnaden för utbildningen på branschskolan. Kostnaden för att skicka elever till en branschskola innefattar många olika utgifter, inte bara själva avgiften till branschskolan. Exempelvis uppkommer kostnader för kontakter med branschskolan, organisering av utbildningen på hemskolan, planering av elevens lärande och uppföljning på branschskolan, resor, logi och vissa typer av utbildningsmateriel.

Avgifterna som huvudmännen betalar till branschskolorna varierar. Vissa branschskolor tar 50 000 kronor eller mer per elev, vilket i praktiken innebär att huvudmannen själv måste finansiera det administrativa arbetet för eleven som ska utbilda sig på branschskolan. Dessutom minskar inte huvudmannens kostnader för elevens undervisning även om en del av elevens utbildning genomförs på branschskola. Konsekvensen av att skicka eleven till en branschskola leder till en merkostnad för huvudmannen.

Ett sätt att bemöta denna problematik, skulle kunna vara att höja ersättningsnivån för att skicka elever till en branschskola. Utöver en höjd ersättning skulle också en viss del av statsbidraget kunna avsättas för huvudmannens administrativa kostnader som nämnts ovan. Detta för att ge huvudmän bättre förutsättningar för att erbjuda eleverna en branschskoleutbildning.

En annan utmaning är att fånga elevernas intresse för branschskolor. Det finns en osäkerhet, som inte minst har lyfts under de nätverksträffar som Skolverket har ordnat för branschskolorna, kring huvudmännens kännedom om möjligheten att anlita branschskolorna inom försöksverksamheten med hjälp av statsbidraget. Som tidigare konstaterats i Skolverkets utvärdering av försöksverksamheten (2021) kan elevinformationen göras mera målgruppsanpassad och därmed ha potential att främja ett ökat elevintresse, för både kvinnor och män.¹⁵ Detta kräver troligtvis ökad marknadsföring från såväl branschskolorna som huvudmännen och elevernas hemsolor. Tidigare studier, exempelvis Jämställdhetsmyndighetens rapport ”*Val efter eget kön*” (Rapport 2022:4) från 2022 som är en forskningssammanställning av könsskillnader i utbildningsval, visar att ”*kompetenstro*” är en viktig förklaring till att så få kvinnor väljer tekniska utbildningar.¹⁶ Att höja kvinnors kompetenstro för teknik kan alltså vara ett sätt att få fler unga kvinnor intresserade av tekniska utbildningar.¹⁷ Många av de intervjuade eleverna i Skolverkets utvärdering (2021) föreslår också att skolan och branscherna, till exempel på gymnasie- och branschmässor, tydligare visar att branschskoleutbildningar och de yrken som de

¹⁵ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor. En utvärdering av de tre första läsåren*

¹⁶ Jämställdmyndigheten (2022) *Val efter eget kön, En kunskapsammanställning om könsskillnader i utbildningsval* (Rapport 2022:4)

¹⁷ Jämställdmyndigheten (2022) *Val efter eget kön, En kunskapsammanställning om könsskillnader i utbildningsval* (Rapport 2022:4)

leder till, passar för både kvinnor och män. Både branscherna och branschskolorna skulle exempelvis tillsammans, kunna lyfta goda exempel på kvinnliga förebilder inom branschskoleutbildningar, för att öka synligheten av kvinnliga deltagare i. Skolverket har ett tydligt uppdrag i de nationella programråden att öka möjligheten för elever att göra könsöverskridande val.¹⁸ För den nya programperioden 2022–2025 har programråden ett särskilt fokus på jämställdhetsintegrering enligt utvecklingsprogrammet för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM).¹⁹ För elever i gymnasieskolan kan det upplevas som ett hinder att åka till en branschskola och bo på annan ort i flera veckor. Flera branschskolor lyfter att en framgångsfaktor för dem har varit att ta emot studiebesök från rektorer tillsammans med elever som varit intresserade av den utbildning som erbjuds på branschskolan och inte är möjlig att få på sin hemskola. Att ha varit på plats för att se skolan, boendet och att möta lärare har för eleven inneburit en trygghet och för rektorn en förståelse.

Utifrån detta ser Skolverket att en del av statsbidraget borde vara möjligt att söka för just förberedelser för elevernas utbildning vid en branschskola. I sådana fall skulle en huvudman kunna söka bidrag för att bekosta ett studiebesök på branschskolan och på så sätt stimulera elevernas intresse för utbildningen och hjälpa dem att våga göra en del av sin utbildning på annan ort än hemorten. En grundläggande förutsättning för att exempelvis studiebesök ska bli aktuella är dock att huvudmännen känner till branschskolorna och det statsbidrag som finns att söka inom försöksverksamheten.

För att ytterligare främja möjligheten för huvudmän att skicka elever till en branschskoleutbildning inom försöksverksamheten skulle förordningen kunna ändras i vissa delar.

I likhet med föregående år föreslår Skolverket ändringar som:

- Att ta bort begränsningen om maximalt fem elever per huvudman och yrkesområde. Om detta skulle leda till ett högre söktryck än lediga platser på en branschskoleutbildning kan även en reglering för att främja den geografiska spridningen av branschskoleelever övervägas.
- Att höja maxbeloppet (50 000 kr) i statsbidraget.

Dessutom lämnar Skolverket följande förslag:

- Att det ska vara möjligt att få ersättning för elevers besök på branschskola, studievägledning och organisering av utbildningen.

Det finns ett starkt intresse från såväl branschen som från aktuella branschskolor att säkra en fortsättning av branschskoloutbildningarna efter försöksverksamhetens slut. Utbildningarna fyller ett viktigt behov för Sveriges nationella

¹⁸ Skolverkets arbete med de nationella programråden framgår av Förordning (2015:1047) § 10.

¹⁹ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/jamstalldhetsintegrering-i-statliga-myndigheter---jim/>

kompetensförsörjning, och ett positivt besked om fortsatt statlig finansiering skulle även kunna innebära att fler yrkesområden blir aktuella.

Som Skolverket tidigare konstaterat, av såväl genomförda nätverksträffar som Skolverkets uppföljningar av statsbidraget och utvärdering av branschskoleförsöket²⁰, har få elever från komvux studerat vid branschskolorna under försöksverksamhetens fyra första läsår.

Fortsatta insatser som stimulerar till mer kunskaper om branschskolors möjligheter, inte minst inom komvux, kan ske genom spridning via lärcentrum, de nationella programråden, vid nationella och regionala nätverksträffar samt regionala dialoger inom vuxenutbildningen.

²⁰ Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren*

Referenser

Skolverket (2019). *Redovisning av försöksverksamheten med branschskolor läsåret 2018/2019*

Skolverket (2020). *Redovisning av försöksverksamheten med branschskolor läsåret 2019/2020*

Skolverket (2021). *Försöksverksamhet med branschskolor, En utvärdering av de tre första läsåren*

Jämställdmyndigheten (2022). *Val efter eget kön, En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval (Rapport 2022:4)*

Regeringen.se (2022). Strategi för jämställdhetsintegrering.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/jamstalldhetsintegrering-i-statliga-myndigheter---jim/>

Bilaga 1 – tabeller och diagram från redovisningen

Tabell 1. Utfallet av huvudmän och elever per branschskola för läsåret 2021/2022

Huvudman redovisning 2021/2022	Branschskola & yrkesområde (redovisning 21/22)	Antal elever (redovisning 21/22)
AVESTA KOMMUN	Elteknikbranschens Utbildnings- och utvecklingscenter EUU - Distributionselektriker	6
BORLÄNGE KOMMUN	Falu kommun - Lackering	5
	Falu kommun - Karosseri	3
ESKILSTUNA KOMMUN	Falu kommun - Karosseri	5
	Falu kommun - Lackering	1
FALKÖPINGS KOMMUN	Utbildningsförvaltningen Göteborgs Stad - Golvläggning	1
GISLAVEDS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
GÄVLE KOMMUN	Falu kommun - Karosseri	1
HALMSTADS KOMMUN		
HUDIKSVALLS KOMMUN	Elteknikbranschens Utbildnings- och utvecklingscenter EUU - Distributionselektriker	3
	Falu kommun - Lackering	1
HÄRNÖSANDS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
JÄMTLANDS GYMNASIEFÖRBUND	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
JÄRFÄLLA KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
KALMARSUNDS GYMNASIEFÖRBUND	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	5

Huvudman redovisning 2021/2022	Branschskola & yrkesområde (redovisning 21/22)	Antal elever (redovisning 21/22)
	Utbildningsförvaltningen Göteborgs Stad - Golvläggning	1
	Falu kommun - Lackering	3
	Falu kommun - Karosseri	3
KATRINEHOLMS KOMMUN	Falu kommun - Lackering	2
	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	3
KRAMFORS KOMMUN		
KUMLA KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	2
KUNGSBACKA KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
KÖPINGS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
LINDEBERGS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
LUNDS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
LYSEKILS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
Lärlingsgymnasiet i Sverige AB	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	5
MALMÖ KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
MARKS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
MORA KOMMUN		
MOTALA KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	2

Huvudman redovisning 2021/2022	Branschskola & yrkesområde (redovisning 21/22)	Antal elever (redovisning 21/22)
MÖNSTERÅS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
NORRKÖPINGS KOMMUN	Curt Nicolin-gymnasiet AB - Produktionsteknik	3
NYKÖPINGS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	5
	Falu kommun - Karosseri	2
OSKARSHAMNS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
Praktiska Sverige AB	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	5
REGION GOTLAND	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	4
STENUNGSUNDS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	2
SYDNÄRKES UTBILDNINGSFÖRBUND	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	5
	Utbildningsförvaltningen Göteborgs Stad - Golvläggning	4
SÄFFLE KOMMUN	Elteknikbranschens Utbildnings- och utvecklingscenter EUU - Distributionselektriker	4
SÖDERKÖPINGS KOMMUN	Stiftelsen Installatörernas Utbildningscentrum - Kylmontör	1
	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	2
TRANÅS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	2
TRELLEBORGS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	2

Huvudman redovisning 2021/2022	Branschskola & yrkesområde (redovisning 21/22)	Antal elever (redovisning 21/22)
UPPLANDS-BRO KOMMUN	Falu kommun - Lackering	1
UPPSALA KOMMUN	Falu kommun - Karosseri	3
	Falu kommun - Lackering	5
VETLANDA KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
VIMMERBY KOMMUN	Falu kommun - Karosseri	1
VÄRMDÖ TEKNISKA UTBILDNINGAR AKTIEBOLAG, VTU	Falu kommun - Lackering	5
VÄRNAMO KOMMUN	Stiftelsen Installatörernas Utbildningscentrum - Kylmontör	3
VÄRNAMO KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB- Plåtslageri	3
VÄXJÖ KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB- plåtslageri	5
	Utbildningsförvaltningen Göteborgs Stad - Golvläggning	1
	Stiftelsen Installatörernas Utbildningscentrum- Ventilationstekniker	1
ÅTVIDABERGS KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	1
ÖREBRO KOMMUN	PVF Yrke och utbildning AB - Plåtslageri	5

Klicka här för att skriva källa eller kommentar, radera om den inte behövs.

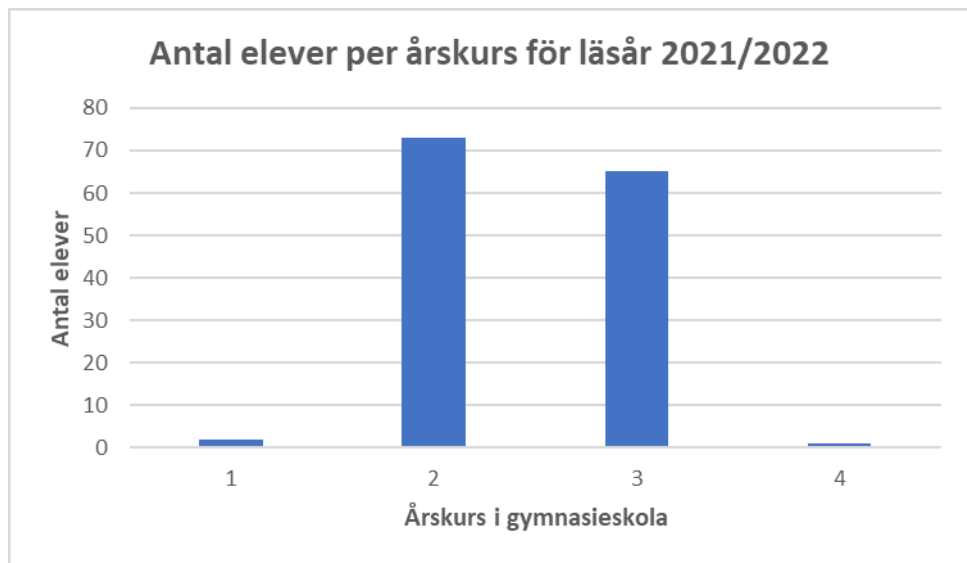
Tid på branschskola för läsåret 2021/2022

Diagram 1. nedan visar hur många elever som varit en viss tid på branschskola.

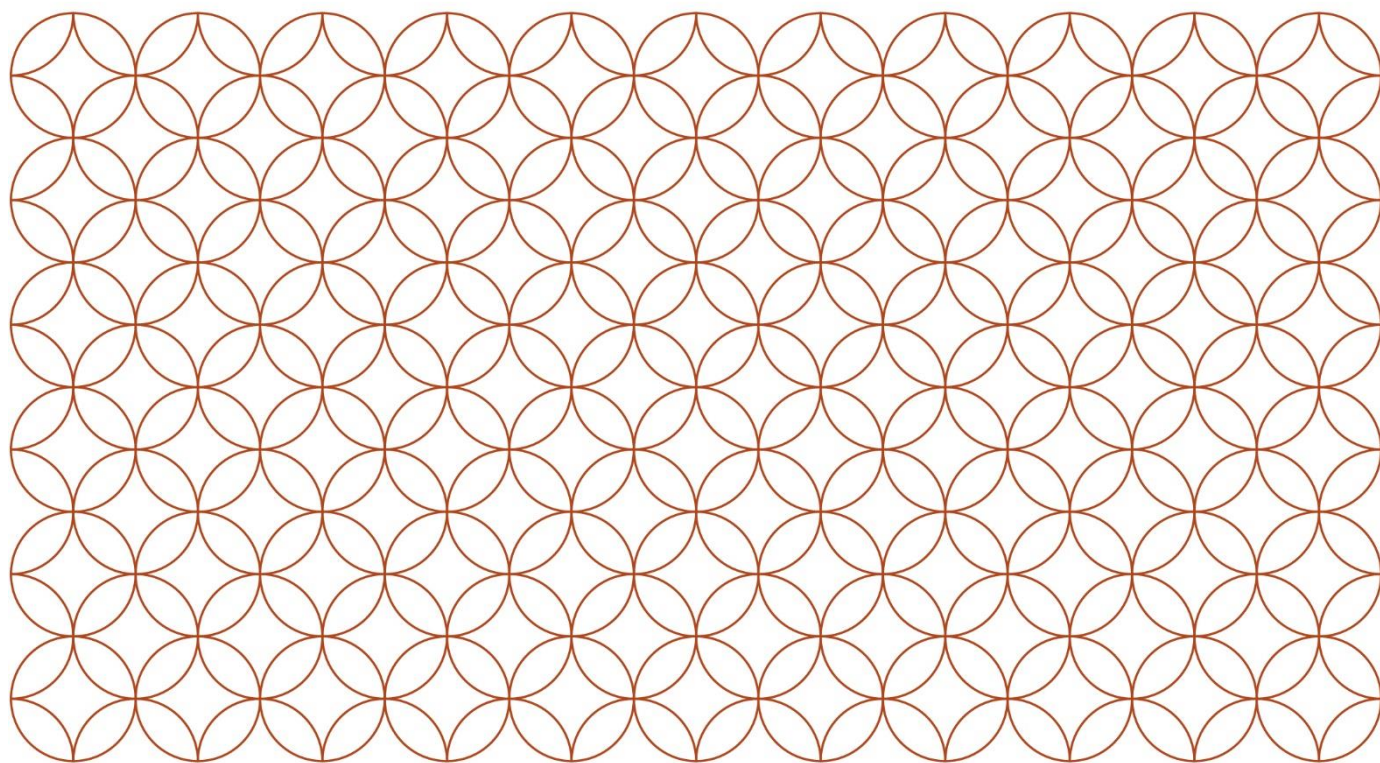

Årskurser för läsåret 2021/2022

Diagram 2. nedan visar antal elever per årskurs i gymnasieskolan respektive vuxenutbildningen.

Klicka här för att skriva baksidestext.

Skolverket

www.skolverket.se